

DVADESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Po križu k svjetlosti*

Krist svojim životom i svojom naukom stavlja velike zahtjeve pred svoje učenike i sljedbenike. On čak nema straha da zbog toga obeshrabri njihov entuzijazam. Krist je realist. On nikada stvar ne prikazuje pod lupom očaravajućeg svjetla. U to nas uvjerava i liturgija današnje mise. U sva tri misna čitanja izričito se govori kako treba živjeti i koji put treba odabrati da bismo ostali u pravilnom odnosu s Bogom.

Slijediti put vjere i predanja Bogu nije ni malo lako. Za Isusa to znači uzeti križ, staviti se potpuno u ruke Očeve, prihvatiti Božju volju s potpunim odricanjem svega onoga što je bilo kako u suprotnosti s njom. To u svakom slučaju zahtijeva žrtvovanje vlastitog života višim idealima, kojima svaki drugi osobni izbor mora biti podređen. Gospodin se nije dao ničim uvjetovati, osim voljom Očevom. Ići putem križa znači uronuti i biti obuzet ljubavlju Božjom tako da čovjek više na ništa ne gleda, osim samo na ono što Bog od njega želi.

Takav je bio Isusov unutarnji stav prema Ocu. Njegovo naučavanje i djelovanje bilo je samo odražaj njegova odnosa s Ocem. Nije dozvoljavao da bilo što poremeti ili umanjiti vršenje volje Očeve. Zato je i razumljiv Isusov odgovor Petru, što ga donosi današnje Evanđelje. Petar se naime buni kad je čuo da Isus naviješta svoju muku i smrt. Ne shvaća i ne ide mu u pamet da prihvaćanje Očeva plana Isusa nužno vodi do sramote križa. Petar bi želio trijumfalno Isusovo poslanje. To bi međutim značilo vlastitu volju pretpostaviti volji Očevoj. Zato Petar za Isusa postaje napasnik, kao sotona u pustinji. I razumljivo je da mu je Gospodin odgovorio: »Nosi se od mene sotono« (Evanđ.).

Za Isusa je već ovdje prisutan onaj dramatični iz Getsemamija: »Neka bude volja tvoja!« Kasnije će Petar shvatiti da je žrtva bitni dio Isusova poslanja, kao i poslanja apostola i svih drugih kršćana. Zatajiti samoga sebe, izgubiti svoj život, jest zakon nasljedovanja Krista. U Božjim planovima obvezatan je put prema otkupljenju, tj. prema uskrsnuću i sreći, put boli, patnje i križa. Per crusem ad lucem! To je isto istakao i papa Pavao VI. kad je u govoru 2. IV. 1965. rekao: »Divni primjer Otkupitelja važi za sve, i on nam je darovan za naše ohrabljenje i našu utjehu«.

Prvo čitanje nam donosi drugi primjer ove radikalne dostupnosti. To je lik Jeremije proroka. On sam opisuje muku svoga života i svoje savjesti, jer je bio postavljen pred alternativu: ili Bog — koji ga je »zaveo« — sa svojim teškim zahtjevima, ili pak vlastiti komoditet i egoizam. Jeremija se gotovo odlučio za ovo drugo, što je ugodnije, što više odgovara ljudskim slabostima i što nije tako riskantno. Ipak je na kraju prevladao Gospodin pa je prorok prinio žrtvu svoga života, zbog čega je slika trpećeg Otkupitelja više nego bilo tko drugi.

U 2. čitanju apostol Pavao također savjetuje vjernicima mrtvenje, žrtvu, što je često puta u suprotnosti s mentalitetom »ovoga svijeta«. Ipak je nužno potrebno prihvatiti žrtvu i patnju, da bi se vjerno ostalo Evanđelju. U protivnom slučaju, mi ćemo se upriličiti ovome svijetu.

Imajući na umu poruku današnjeg bogoslužja, lako ćemo shvatiti da je naš život trajno izložen alternativu: ili ostati vjerni Kristu, zaniijekavši samoga sebe, ili se pak pustiti vlastitim nasladama i tako se upriličiti ovome svijetu. Gospodin nas upozorava: »Što koristi čovjeku ako sav svijet stekne, a životu svome naudi« (Evanđ.) Kristove su smjernice jasne i njih se ne može mijenjati. Svijet treba mijenjati. Stoga ne mogu biti ispravne tendencije onih koji bi htjeli upriličiti Krista svijetu. Kršćanstvo, koje ide za svijetom i prema njegovim željama mijenja poruku Evanđelja, nema više što reći svijetu. »Ne vrijedi kršćanstvo prilagoditi ljudima, nego ljude prilagoditi Kristu« (Jules Saligé).

DVADESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Opominjati u ljubavi*

Kršćanstvo ima mnogo odredaba i zakona. Ipak bi se moglo reći da je ljubav jedini pravi zakon za kršćanina. Sve druge odredbe i zapovijedi samo su pomoć ili putokaz za ostvarivanje zakona ljubavi. One naime izražavaju onaj minimum što ga ljubav zahtijeva. Apostol Pavao, oslanjajući se na nauk Kristov (Mk 22, 34—40; Mk 12, 28—34; Lk 10, 25—28), u današnjoj poslanici kaže da je punina Zakona ljubav (2. čit.). Ne bi se smio dobiti dojam da je to jedna apstraktna formulacija apostola naroda. Naprotiv, on je time izrazio temeljni princip kršćanskog vladanja, što je očito iz riječi: »Jer, tko drugoga ljubi, ispunio je Zakon« (2. čit.). Da bi potvrdio taj princip, Pavao navodi odredbe Dekaloga (Izl 20, 13—17; Pnz 5, 17—21). Time pokazuje da su pojedine norme uključene u zapovijed: »Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe«.

Punina Zakona jest ljubav. Kad bismo dakle izvršavali sve zapovijedi Zakona, a zanemarili zakon ljubavi, ne bismo izvršili ništa. Naprotiv, kad bismo zaboravili sve druge zapovijedi, a ozbiljno izvršavali ljubav u svoj njezinoj punini, ljubav koja obuhvaća Boga i ljude, bili bismo zacijelo s

Bogom u miru. Tu je misao duboko istakao apostol Pavao kad je rekao: »Tko drugoga ljubi, ispunio je Zakon. (...) i ima li koja druga zapovijed, sažeta je u ovoj riječi: Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe« (2. čit.).

Tajna bratske ljubavi vezana je uz tajnu Utjelovljenja. Bog je postao čovjekom. On je na taj način postao »dovršetak Zakona« (Rim 10, 4). Ljubav je bila motivacija njegova ljudskog bivovanja i otkupiteljskog djelovanja, i zato se uistinu može reći da je ona punina Zakona.

Bog se u svojoj ljubavi na najsavršeniji način saopćava ljudima pozivajući ih da se i oni otvore ljubavi i tako učestvuju u Božjem životu. Ali, naše dužnosti i naša ljubav prema Bogu više ne mogu biti odijeljene od naših dužnosti i naše ljubavi prema bližnjemu. To je srčika evanđeoske poruke. Ništa u Evanđelju nije tako naglašeno kao ljubav. »Ako je Bog tako ljubio nas, i mi smo dužni ljubiti jedni druge« (1 Iv 4, 11). Iz toga apostol Ivan izvodi jedan veoma logičan zaključak: »Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova u nama savršena« (1 Iv 4, 12).

Spasitelj Isus nije samo teoretski govorio o ljubavi, on je to životom pokazivao i na taj način ljude upućivao da ljubav ne bi ostala puka riječ i lijepa fraza. Ljubav nije samo odsustvo mržnje. Ona je uvijek na djelu. Današnje Evanđelje, iznoseći kako se treba vladati prema onome koji je pogriješio, pokazuje nam jedan od načina kako se prakticira bratska ljubav. Isus je to izrazio riječima: »Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo« (Evanđ.). Šutjeti iz lijenosti, sačuvati ljubav zbog lažnog mira ili iz egoizma (s isprikom »neka svatko pazi na sebe«), protivno je pravoj bratskoj ljubavi. Ljubav je uvijek herojska krepost, koja ne gleda na sebe i svoj ugled, nego na korist drugoga. Stoga Gospodin zahtijeva hrabrost da bi se drugoga opmenulo najprije »nasamo« ili »u dva oka«. Spremnost na otvoreni i iskreni bratski razgovor, koji s ljubavlju želi drugoga opomenuti i upozoriti na pogreške i grijehe, jest najizvrsnije i najljudskije sredstvo u suradnji na univerzalnoj ljubavi. Bratsko opominjanje je način prakticiranja kreposti evanđeoske ljubavi.

Ne opomenuti drugoga zbog neugodnosti i nehaja, što se opravdava parolom »neka svatko pazi na sebe«, ne samo da je jedno od najpogubnijih zala socijalnog života, što i povijest potvrđuje, nego nas Gospodin upozorava preko proroka Ezekijela da je to grijeh propusta (1. čit.). Na Božjem sudu nećemo biti pitani samo o našim grijesima nego i o grijesima onih za koje smo dogovorni. Stoga nam nije dopušteno prati ruke poput Pilata, niti smijemo odbiti da se izložimo zbog drugih s izlikom da želimo očuvati svoje ruke čiste. Svatko je od nas postavljen za »stražara« vlastitoj braći. Nije to rečeno samo kod Ezekijela, već i na više mjesta u Bibliji (usp. Post 4, 9; 2 Tim 4, 5; Iz 52, 8). Da kršćanin mora voditi računa i o svome bližnjemu, jasno je i iz Kristova primjera. Krist je naime naš »čuvar« i naš »stražar«. On uvijek bdije nad nama i kao dobar pastir traži ovcu koja je izgubljena (usp. Iv 10, 11 sl.; Lk 15, 54 sl.).

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Oprostiti, preduvjet je mira*

Poruka današnje misne liturgije nadovezuje se na onu od prošle nedjelje. Krepost svete ljubavi ponovno se stavlja pred naše oči. Gospodin je u današnjem Evanđelju još jače ističe i razvija. Pokazuje još jednim primjerom kako se ona ostvaruje u životu, ali samo na mnogo teži i zahtjevniji način. U centru pažnje su bratski odnosi: dužnost kršćanskog opraštanja.

Gospodin Isus na ničem nije tako inzistirao kao na ljubavi, koja mora vladati među njegovim sljedbenicima. Ona je znak raspoznavanja njegovih učenika i način svjedočenja za njega. Na Posljednjoj večeri, kad je njegova duša već osjećala teret ljudske mržnje koja će se domalo na njega sručiti, on govori o ljubavi. Izljev njegova srca su riječi: »Novu vam zapovijed dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge« (Iv 13, 34).

Iz Kristova nauka i postupka nužno proizlazi da je ljubav prema Bogu nezamisljiva bez ljubavi prema bližnjemu. Izričito nam to govori apostol Ivan: »Rekne li tko: 'Ljubim Boga', a mrzi brata svog, laćac je. Jer tko ne ljubi svog brata koga vidi, Boga kog ne vidi ne može ljubiti« (1 Iv 4, 20). Bog je otac, On je pun milosrđa i sućuti prema ljudima, raduje se u davanju a još više u opraštanju. Sve je to usko vezano uz ljubav prema bližnjemu i uz opraštanje uvreda: »Praštajte, i oprostit će vam se« (Lk 6, 37); »Otpustite što imate protiv koga, da i vama Otac vaš koji je na nebesima, otpusti vaše prijestupke« (Mk 11, 25).

Imajući to u vidu, kršćanin bi morao shvatiti da je opraštanje od najvećeg interesa za naš duhovni život, jer je tu uvjet da i nama bude oprašteno. Ne govori li to jasno Gospodin u molitvi koju nas je naučio: »I otpusti nama duge naše kako i mi otupštamo dužnicima našim«? Zar to ne znači da navlači osudu na sebe onaj tko nije raspoložen oprostiti uvrede?

Današnje Evanđelje, kao i prvo čitanje, izvanredna su potvrda svega toga. Apostol Petar, u želji da se dopadne Isusu i da mu rekne kako je veoma dobro shvatio dužnost opraštanja, što savjetuje i mojsijev zakon (1. čit.), velikodušno misli da je dovoljno oprostiti do sedam puta (Evanđ.). On se oslanja na neke rabinske predaje i na različite škole židovskih učitelja, po kojima je gotovo taksativno bilo određeno koliko puta treba oprostiti. Istina, zavisilo je to i od težine uvrede. Isus briše sva ta ograničenja i izriče jednu novu nauku: treba oprostiti uvijek i bez granica. Petar se nije nadao takvom odgovoru. Da ga Gospodin uvjeri u to i da potvrdi svoj odgovor, on donosi prisposobu koja govori da jedan dužnik nije bio kadar oprostiti sitnicu svom kolegi, premda je njemu malo prije Gospodar oprostio neizmjereno više. Pouka je razumljiva i jasna: Treba oprostiti bratu,

jer je Bog oprostio nama. Time Gospodin izriče i motiv našega opraštanja, a to je spoznaja da je i Bog oprostio nama toliko puta i da ćemo još uvijek biti potrebni njegova milosrđa.

Znati oprostiti zaista znači posjedovati veliku mudrost i neophodno nužni preduvjet za istinsku i iskrenu koegzistenciju, gdje ljubav i razumijevanje poravnavaju razlike, ruše prepreke i upućuju na plodnu i aktivnu suradnju. To je oznaka velikih i mudrih duša koje realistički shvaćaju da smo svi potrebni opraštanju, jer svi imamo nedostataka i pogrešaka. Inače, ako se zaboravi da smo svi pomilovani i ako naša ljubav ne uspije nadvladati juridičke norme, znači da nismo shvatili smisao Kristove smrti koju je podnio za nas. Uzalud nas Apostol opominje da smo svi jednaki, da smo svi braća, da svi pripadamo Gospodinu, bilo u ovom ili u drugom životu (2. čit.).

Na to nas upozorava i II. vat. sabor kad govori: »Budući da je Bog počelo i svrha svega, pozvani smo svi da budemo braća. I zato, pozvani tim istim ljudskim i božanskim pozivom, možemo i moramo bez prevare u pravom miru surađivati na izgradnji svijeta« (GS 92).

DVADESET I PETA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Božje misli nisu naše misli*

Ljudi bi redovito željeli da stvari i tok svjetske povijesti idu drukčije nego što je to u stvari. Čak bi željeli da i Bog svoje planove i vječnu misao svoje providnosti uskladi s vremenitim i trenutačnim zahtjevima čovjeka. Međutim, Božji su planovi često puta drukčiji od misli i želja ljudi. Ono što za čovjeka izgleda dobit, možda je u Božjem planu gubitak; ono što se prema ljudskim idealima smatra ludošću i sramotom, u Božjem planu može biti fundamentalna vrijednost spasenja (usp. 1 Kor 1, 17—31).

Božje misli nisu naše misli i način njegova djelovanja redovito nije naš način. Naše mjerilo vrijednosti i naše prosuđivanje redovito nije i Božje mjerilo i Božji način. U to nas želi uvjeriti liturgija današnje nedjelje: »Visoko je iznad zemlje nebo, tako su visoko puti moji iznad vaših putova, i misli moje iznad vaših misli« (1. čit.).

Naše misli i naše djelovanje imat će smisa osamo onda kad budu nastojali ispuniti onu veliku prazninu i smanjiti razliku koja postoji između nas i promisli Božje. To se pak ostvaruje poniznim priznavanjem vlastite nesposobnosti da shvatimo Božje planove i odluke, kao i iskrenim nastojanjem da upoznamo Božju volju. Upoznati Božju volju i Božje odluke bitno je za čovjeka kršćanina (Rim 12, 2). Ali je također bitno i izvršavati u poniznom podlaganju ono što Bog od nas traži, kao što je to činila i Marija, službenica Gospodnja (Lk 1, 28—30), i sam Gospodin Isusu, koji je došao na ovaj svijet da vrši volju Očevu (usp. Herb 10, 7).

Parabola o radnicima, koji su u različite sate pozvani na rad u vinograd a jednako plaćeni, valjda je najznačajnija od svih evanđeoskih parabola koja ilustrira razlike između Božjeg i našega ljudskog načina mišljenja i djelovanja. Savez koji Bog želi sklopiti s ljudima nije na principu »do ut des«, nego na principu ljubavi i pravde, što nadilazi svako očekivanje ljudi. Bog nije jednostavni središivač ljudskih računa. On, bez sumnje, naplaćuje ljudske zasluge. Ali ide i preko toga te dijeli svoja dobra slobodno i velikodušno, drukčije nego što to čine ljudi u svom egoizmu. Čovjek zbog svoga egoizma redovito ne shvaća, ili neće da shvati, planove Božje. Radnici, koji su prvi pozvani, željeli su biti privilegirani, nadajući se primiti više. Međutim, kad su primili jednako kao i ostali, smatrali su to nepravdom. Divno je Gospodin odgovorio i ujedno ukorio taj ljudski egoizam i uskogrudnost: »Nije li mi slobodno činiti sa svojim što hoću? Ili zar je oko tvoje zlo, što sam ja dobar?« (Evanđ.).

S tom parabolom Krist nas stavlja pred bezgraničnu Božju ljubav i milosrđe. Pokazuje također i malenost ljudskog poimanja i duhovno siromaštvo čovjeka, koji se smatra »pravednim«, jer se tobože osigurao kod Boga zaslugama svojih dobrih djela. Krist nas međutim upozorava da je Bog onaj koji poziva koga hoće i kada hoće, da On naplaćuje pravedno, ali i da daje besplatno; da On plaća ne samo prema zaslugama, nego i prema svome milosrđu.

Iz toga se ipak ne bi smjelo zaključiti da nas Krist poziva na lijenost i na rad u zadnjem trenutku. Naprotiv, ovdje se ističe kako Bog u svojoj očinskoj dobroti želi dobro svim ljudima bez razlike. On želi da se svi ljudi spase i da svima pokaže kako je to spasenje konačno dar njegove dobrote. Ta je tema bila jako draga apostolu Pavlu. On o njoj razmišlja na početku poslanice Rimljanima (1, 18—3, 20). I Židovi i Grci su predmet Božje srdžbe, ali će biti spašeni samo darežljivošću njegova milosrđa.

Kad čovjek usvoji Božje misli, njemu je sve dobro. To se najočitije pokazuje na apostolu Pavlu. Bez obzira što će mu se desiti, on ipak kaže da je njemu »živjeti Krist, a umrijeti dobitak« (2. čit.). Bilo da živi bilo da umre — a moguće je jedno i drugo jer se nalazi u zatvoru — on je duboko uvjeren da će se u svakom slučaju uzveličati Krist. Kad je netko utemeljen na Bogu, on je siguran, jer zna da će sve biti dobro što god Bog odredi.

DVADESET I ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Ne samo govoriti nego i činiti*

Nedjeljna je poruka redovito orijentirana na sadržaj dotičnog Evanđelja. Tema današnjega svetog Evanđelja prožeta je ljubavlju prema Bogu koji pruža spasenje izabranom narodu, a ovaj to nažalost odbija. Parabola o dvojici braće koje otac šalje na rad u vinograd, u značenju koje evanđelist nastoji istaknuti, ima sigurnu povijesnu aplikaciju.

Bog sve ljude poziva na spasenje preko unutarnjeg obraćenja, ali svi ljudi ne daju isti odgovor. Katkada se zna dogoditi da bolje odgovore oni koji s religioznog stanovišta izgledaju da se nalaze na rubu i da su stranci. U prvom trenutku su rekli »Ne«, a kasnije su prihvatili poziv. Nije toliko važan stav na početku, koliko ustrajnost do kraja. Prvi sin je s veseljem prihvatio očev poziv, ali nije otišao u vinograd. Drugi u prvom momentu odbija poziv, ali nakon razmišljanja ipak ide u vinograd. Stoga je ovaj drugi u stvari izvršio volju očevu, a ne onaj prvi.

U povijesti spasenja prvi koji su pozvani u Gospodnji vinograd bili su sinovi Izraelovi. Oni su odgovorili s entuzijazmom na Božji poziv, prihvatili su i čuvali obećanja. Čitavi Stari zavjet nam o tome svjedoči. Ali, u trenutku kad je trebalo ostvariti ta obećanja, nisu učinili zadnji najvažniji korak. Nisu prihvatili Onoga koji u sebi na najsavršeniji način ostvaruje ta obećanja. Nisu prihvatili Krista koji je punina Zakona i u kojem su se ispunila sva proroštva i Božja obećanja. Međutim, prihvatili su ga drugi koji su do tog trenutka odgovarali »Ne«. Oni su ušli u vinograd očev.

Isus je parabolu aplicirao i na one koji su ga tada slušali. U vrijeme Ivana Krstitelja mnogi su grešnici povjerovali u Božju riječ i obratili se, dok drugi, koji su se smatrali pravednicima, kao pismoznanci i farizeji, nisu se obratili (usp. Lk 3, 10—14). Slično je bilo i za vrijeme Isusova propovijedanja. Grešnici, kao Zakej i Levi, primili su Isusa u svoje kuće (Mt 9, 9 sl.; Lk 19, 1 sl.), a grešnica mu je pokajničkim suzama prala noge i otičala ih svojom kosom (Lk 7, 36—50). Takvi pak nisu bili svećenički glavari i starješine naroda, nego su mu pristupali da ga kušaju i slušali ga s namjerom da ga uhvate u riječi.

Krist je ovom parabolom, kao i čitavim svojim naučavanjem, istakao ono što je najvažnije, a to je: Vršiti volju Očevu. On je tu u još jednoj prigodi izričito naglasio: »Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca moga koji je na nebesima« (Mt 7, 21). Jedino što vrijedi pred Bogom, jest vršenje njegove volje. Svaki put kad vršimo Božju volju, odričemo se prava na bilo koje samoopravdanje pouzdavajući se jedino u Božji sud.

Vršenje volje Očeve nužno i uvijek uključuje i obraćenje. Kršćanstvo svojom evanđeoskom porukom nije ništa drugo nego propovijedanje ekonomije spasenja, u kojem Bog poziva čovjeka a čovjek odgovara obraćenjem. Obraćenje je bezuvjetna potreba onome tko želi pripadati Kristu. Za sebe je Krist rekao: »Nisam došao zvati pravednike nego grešnike na obraćenje« (Lk 5, 32).

Obraćenje, kakvo je pokazao sin koji je pošao u vinograd, tema je i 1. čitanja današnje mise. Nije dovoljno samo pripadati izabranom narodu da bi se postiglo opravdanje, nego je potrebno i obraćenje. Gore je pripadati izabranom narodu a biti nevjeran, nego mu ne pripadati a obratiti se. Bog kažnjava izabrani narod zbog neposlušnosti, dok grešnicima koji se obrate obećaje blagoslov (1. čit.).

Gospodin je često korio frizeje i pismoznance najviše zbog toga što su više govorili nego činili. Čak je upozoravao i svoje učenike da vrše ono što oni govore, ali ne i ono što oni čine. To vrijedi i za naše današnje kršćansko svjedočenje.

Evandenoska parabola ima i još jednu utješnu poruku za sve grešnike. Dok smo na ovom svijetu, onaj »Ne« što smo ga rekli Gospodinu, može se uvijek pretvoriti u »Da«. To je moguće zbog toga što Bog u svojoj ljubavi uvijek poziva grešnike na obraćenje.

Da bi se grešnik zaista obratio, mora se osloboditi oholosti i egoizma te usvojiti osjećaje koje je Krist pokazao u svome utjelovljenju i u svojoj smrti, a to su poniznost i ljubav (2. čit.). Iz poruke današnjeg bogoslužja trebamo naučiti još i ovo: da u životu nije najvažnije osjećati se bez grijeha, jer to može biti i licemjerno, nego je mnogo važnije znati se nakon grijeha povratiti Bogu u poniznosti i ljubavi.

Fra Luka Livaja

DVADESET I SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

— Odgovorni smo upravitelji Božjih dobara

Dar je Božji sve što jesmo i što posjedujemo. Dar je Božji život i zdravlje, blagostanje i mir, roditelji i braća, prijatelji i znanci. Bog nam je okrunio život obiljem znakova svoje dobrote i ljubavi. Sigurno je, postoje u životu i neugodna iznenađenja, slabe strane, ali pažljivom oku vjernika ne mogu izbjeći tolika dobra koja nam život sa sobom nosi, tako da je poziv na zahvalnost najtemeljniji vjernički čin čovjeka vjere.

Bog nas poziva da te darove iskorištavamo na dobro. Kroz dobre darove trebali bi se vidjeti i plodovi dobrote i ljubavi. Sve što čovjek ne želi ostvariti u ljubavi i dobroti pretvara se u sebično prisvajanje nečega što Bogu pripada. Nakane Božje sa stvorenjem vezane su uz temeljni izraz njegova bića koje je sama Dobrota i koje želi u stvorenju i čovjeku ostvariti spasenje, tj. zajedništvo sa samim sobom u punini života.

Nažalost, život nas uvjerava u našem vlastitom iskustvu, ali još više u iskustvu drugih, koliko je sebičnost i zatvorenost česta pojava u ljudskom životu. Kroz takav stav čovjek si želi prisvojiti ono što mu ne pripada i zadržati si ono što mu ne pripada i zadržati si ono što mu je samo povjerenjeno na upravljanje u vidu spasenja. Tako se može često dogoditi da promatramo stvari jedino u perspektivi sebičnih interesa, ili još gore, da susrećemo ljude samo kroz naše uskogrudno koristoljublje. Takvim stavom čovjek je sposoban u svom srcu zatvoriti se za dimenzije spasenja i ljubavi i ne pružati ljudima svoj udio u ostvarenju Božjih planova.

Tipičan primjer takvog ljudskog stava nalazimo danas u sadržaju Riječi Božje. Riječ je o vinogradu. Najprije se o tom vinogradu govori rječnikom Božje nježnosti i ljubavi. Vinograd je izrazita slika biblijskog

načina govora. Oko vinograda ima mnogo posla, puno brige i strpljenja. Bog je čovjeku otkrio kroz sliku vinograda svu svoju ljubav kojom je htio osigurati život i spasenje svojem narodu. Slika predstavlja trajnu stvarnost Božje spasiteljske ljubavi. Međutim, ljudski su planovi tako često zatvoreni i sebični. Vinogradari iz Evanđelja uskoro su zaboravili na svoju životnu ovisnost od gospodara vinograda i htjeli u svojoj sljepoći odrezati i posljednju sponu odgovornosti koja ih je vezala s gospodarom vinograda. Slika govori neobično puno. Može se tumačiti i u svojevrsnoj situaciji problematike židovskog gledanja i univerzalnosti Kristova spasenja. Međutim, pokušajmo ovu sliku razumijeti i kao poziv na odgovorno i vjerničko upravljanje Božjim darovima. Vinograd je možda i moj život, zdravlje brata, mir sa susjedima, prijateljstvo i povjerenje, borba za pravdu, ljepota prirode, susret s čovjekom. Sve je to dar, u slici vinograda predstavljen kao stvarnost koju u odgovornosti spasenja i nesebičnosti moramo prihvatiti i razviti, ne želimo li se naći u tjeskobnoj situaciji frustriranih ljudi, kako to dramatično opisuje i današnje Evanđelje.

Odgovorno je upravljanje Božjim darima jedini zakon života koji može kompletno usrećiti svakog čovjeka i cijeli svijet.

DVADESET I OSMA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Gozba je pripravljena*

Teško je u ovom kontekstu prvog čitanja i Evanđelja ne prepoznati crte jedinstvene gozbe koja nam je detaljno opisana u slici Posljednje večere. Sve je pripravljeno za gozbu. Priprave su dovršene. Preostaje samo da se uzvanici odazovu i da dođu. Sličnom je pažnjom sve bilo pripravljano i za gozbu Isusove pashalne večere sa svojim učenicima. Brižljivo je pripravljena dvorana i osjećalo se u svemu tome izraz svečane napetosti.

U tim pripravama otkriva nam se dimenzija neobične topline i zainteresirane ljubavi. Organizator gozbe stavlja u tu pripravu cijelu svoju osobnost, sva je njegova ljubav na vidjelu. Jer kad se nekog poziva na gozbu, tada treba učiniti sve da se uzvanici osjećaju dobro, da im bude lijepo, da ne ostanu gladni, da se raspolože. Zbog toga je svaki izraz pažnje i traženje da sve ide kako treba otkrivanje jedne osobne ljubavi prema svima koji su pozvani. Već je od davnine bilo poznato kako je sustolnik čovjek koji smije sada smatrati svog gostoprimeca bilskim, prijateljem. Jer — na gozbi se jede od istog kruha, pije se vino prijateljstva.

Teško je stoga razumjeti i opravdati postupak uzvanika. To je bio znak neprijateljstva i prezira svega što je domaćin htio gozbom izraziti. Ne doći na gozbu doista je uvreda, a još je teži čin bilo kakav postupak kojim se čovjek direktno opre toj inicijativi gostoljubivosti.

U našem liturgijskom rječniku riječ gozba, svadba, objed, svečana večera i slično, kad je izvučeno iz biblijskog svijeta, redovito se povezuje

s jedinstvenom gozбом Isusa sa svojim učenicima na Posljednjoj večeri. Krist je za taj stol pozvao svoje prijatelje. Došli su svi, odazvali su se, budući da je osoba Isusova jedinstveno vezala srca svojih učenika. Međutim, svoju je gozbu sa svojim učenicima htio Isus ovjekovječiti i učiniti neprestanim znakom svoje žive ljubavi i dara svoga života. Zato je u baštinu ostavio učenicima da »to čine njemu na spomen«. Svaka je misa u tom svjetlu pažljivo pripravljena gozba, na kojoj je sve pripravljeno, budući da je u nju utkana sva ljubav kojom je Krist za nas živio, umro i uskrsnuo. Taj je Krist sada toliko osobnom učinio tu gozbu, da je na njoj on u isto vrijeme i domaćin-gostoprimac i hrana koja se blaguje.

Razmišljanju u tom svjetlu možemo se za trenutak zaustaviti i na onom što nas iznenađuje kod uzvanika iz Evanđelja: neprihvaćanje poziva na gozbu! I kod svake mise i u redovitom shavaćanju Euharistije mi čujemo toliko puta riječi poziva: »Blago onima koji su pozvani na gozbu Jaganjčevu«, ili »uzmite i jedite od ovoga svi!« i sl. Vrijedno bi bilo provjeriti kolikim povjerenjem i ljubavlju, kolikom otvorenošću i spremnošću prihvaćamo mi kao vjernici te Isusove riječi, odnosno te pozive na pričest. Jer ne odazvati se tim pozivima znači ili ne vjerovati kompletno u karakter gozbe kod euharistijskog slavlja, ili ne biti kompletno svjestan sve ljubavi i pažnje kojom nas Krist poziva na gozbu.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Crkva u službi čovjeka i Kraljevstva Božjega*

Koliko puta i mi čujemo još i danas riječi Isusove kao osnovno polazište za kratko rješenje nekih životnih situacija: »Dajte caru carevo, Bogu Božje!«

Evanđelje nije nikada htjelo biti neki jeftini alibi u izbjegavanju ljudskih odgovornosti. Svaki čovjek kao član različitih zajednica, od obiteljske pa do one najšire društvene zajednice u sklopu neke državne jedinice, pozvan je da odgovorno i svjesno sudjeluje u stvaranju novog svijeta. Evanđelje želi biti temelj te novosti u kojoj će po načelima posvemašnjeg predanja i ljubavi vladati pravda i mir. Zato Evanđelje ne može biti niti hoće biti u suprotnosti s nastojanjima čovjeka koji na političkom planu želi ostvariti ciljeve slobode i jednakosti.

Nije stoga istina da bi Evanđelje bila neka alijenacija čovjeka od njegovih društvenih odgovornosti. Štoviše, ono ga želi uvući u kompletnu suodgovornost pri stvaranju tog novog svijeta u svjetlu Kristova primjera i njegovih načela. Današnji evanđeoski odlomak želi tome dati i teološku opravdanost. Čovjek na sebi nosi elemente vremena i vječnosti, ovoga svijeta i Kraljevstva Božjega, prolaznog i neprolaznog. I jedno i drugo uključeno je u Božji plan spasenja. Svim svojim kvalitetama. sposobnosti-

ma, talentima, čovjek je pozvan da se bori za dobro protiv zla, da vojuje za pravdu protiv nepravde. Takav odlučan stav ostvaruje već sada na zemlji za carstvo u kojem će se živjeti u pravdi i miru. Međutim, kako u dimenzijama konkretnog čovjeka i društva nema savršene situacije gdje bi sve bilo po najčišćoj i prvotnoj nakani Božjoj, to je mnogo toga još prebačeno u blaženu perspektivu nade, tj. iščekivanja Kraljevstva Božjega.

Mi nosimo na sebi dvojaku sliku, pečat. To je pečat naravi i svijeta. To je i temelj daljnjeg uzdizanja čovjeka. Obilježeni tim pečatom pozvani smo da investiramo svoje naravne sposobnosti u izgradnju pravog svijeta. Na sebi, nadalje, nosimo i pečat Božje slike, Božjeg svijeta. Obilježeni tom slikom mi smo pozvani da iznad naravnih mogućnosti i nemogućnosti ostvarujemo svijet koji postaje identičan s Kraljevstvom Božjim. Ta slika i natpis u našem biću utisnuta nam je na krštenju i nosimo je kao klicu novog života u svjetlu novog svijeta. Jer suuskrsnuli smo s Kristom na sasvim novi život.

Prema programu takvog zajedništva s Kristom, pozvani smo da se i na planu našeg jedinstva s njegovim planom spasenja upustimo u djelo spasenja.

Svijet po tome ne postaje samo mjesto snalaženja i organiziranja naravnog života, nego poprište borbe za temelje tako plemenitog i dobrog svijeta, da tim darima već sada ovaj svijet nazire u svojem opstojanju crte vječnosti.

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU

— Zapovijed ljubavi

Predmet našeg vjerničkog razmišljanja ove nedjelje vezan je uz evanđeosku zapovijed ljubavi. Što to znači poslušati ovu osnovnu zapovijed? Kakav odjek nalazi ta zapovijed u našem životu?

Ljubiti nekoga ne znači učiniti ga instrumentom svoga nastojanja, nego svrhom, ciljem našeg teženja. To je djelotvorna i čvrsta želja pomoći drugome u ostvarenju života. To znači osjećati sreću gledajući kako su drugi oko nas sretni.

Kako dokučiti do kraja tajnu ljubavi prema Bogu na koju nas Krist tako imperativno poziva? Često se u tome osjećamo tako nespretni i nejasni. Slični smo djetetu koje ocu poklanja kravatu, a otac bi možda u tom trenutku najviše trebao upaljač. Možda se u odnosu na Boga i mi tako često varamo. Izraelci su tijekom svoje povijesti u tom pogledu učinili fatalnih pogrešaka. Organizirali su svečanosti, odredili su žrtve i blagdane, konstruirali su i ukrasili hram koji je mogao stati uz bok najdivnijih hramova svijeta. A ipak nam govore proroci o povijesnoj zabludi: »Svetkovine

vaše iz sve duše mrzim — teški su mi, podnijet ih ne mogu! Prestanite činiti zlo! Učite se dobrim djelima, pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite» (Iz 1, 14—18).

Čovjek je u svojem životu tako lako sklon različitim derivatima izobličiti stvarnost ljubavi. Granice ljubavi i sebičnosti čovjeku nisu uvijek tako jasne. Tražimo izraze ljubavi koje odgovaraju našem ukusu, a ne možda stvarnoj potrebi bića koje ljubimo. Zato je evanđeoski poziv na ljubav doista izuzetno važan poziv na jedno iskustvo koje spada na osnove ispravnog shvaćanja poruke života Isusova.

Bog otkriva najintimnije dimenzije svoga bića upravo kroz otajstvo ljubavi. Ta je ljubav svestrana i kompletna. U toj ljubavi Bog sebe defini- ra kroz to isto otajstvo i ostvarenje troosobnog Boga jedino je jasno u posvemašnjem darivanju koje sebe ostvaruje kroz dar drugome. Jednako tako nama je ljudima otajstvo Boga koji je ljubav jasno u osnovnoj per- spektivi objave u Isusu Kristu. Jer u njemu Bog je tako ljubio svijet, da je darovao Sina svoga.

Ta ljubav zrači nesebičnošću i posvemašnjim darom. Ona usrećuje i daje život. Bog želi spasenje svih ljudi, svakog čovjeka, svakog blišnjega. Želimo li dakle ući u tkivo ljubavi prema Bogu, onda činimo ono što je najviše na srcu Boga Oca našega: spasiti i darovati! Jedino tako, oslušku- jući istinske potrebe i tjeskobe ljudi oko nas, mi ćemo moći ispuniti u pravom smislu riječi Kristov zakon ljubavi. Time ćemo ispuniti sav Zakon i Proroke.

BLAGDAN SVIH SVETIH

— Blagdan univerzalne svetosti

Svakog dana susrećemo u katoličkom kalendaru više imena svetih, kojih spomen častimo tijekom crkvene godine. Ne želimo zaboraviti njihova imena, budući da su prisutni u povijesti Crkve i pridonijeli su rastu Kraljevstva Božjega. Ti nas sveci u isto vrijeme ispunjaju i izvjesnom tje- skobom. Slušajući njihova imena kroz izvještaje životopisaca, u strahu smo za sebe i našu svetost. Jer, nitko se ne osjeća danas sposobnim ostvariti svetost svetog Franje ili Augustina, Petra ili Tome Akvinskog. Mnoga tak- va velika imena iz svetačke povijesti Crkve otkrivaju nam nedostižne ideale kojima se možemo jako diviti, ali hrabrost nam nedostaje za nasljedovati takvu njihovu svetost.

Danas bi Crkva u jednoj svetkovini htjela proslaviti sva ta već pozna- ta imena iz katoličkog kalendara. Ali više od toga htjela bi Crkva danas slaviti nebrojen broj svih onih malih, nesavršenih, sitnih ljudi koji su u jednom relativnom žaru vjere i istinske težnje oko ljubavi ostvarili sitna djela, poznavali neuspjehe, susretali slabost, znali za ohrabrenja i tako is-

pleli svoj život da su se našli prikladnima za Kraljevstvo Božje. Danas Crkva slavi nebrojeno mnoštvo onih koji su blaženi, jer su siromašni, jer su žalosni, jer su čisti, jer su progonjeni To su ljudi kao i mi. Crkva naime vjeruje da ima u Kraljevstvu proslavljene Crkve nebrojeno mnoštvo. Ono se ne da prebrojiti. Od svakog naroda, puka i plemena. To mnoštvo satkano je od svih onih ljudi koji su u vjeri, pouzdanju i ljubavi htjeli ostvariti svoj život. Nije to izuzetno krepostan život, nije bez ikakvih mrlja i slabosti, nije neobično slavan život, pun izvanrednih uspjeha, nego život svih onih koji poput nas, običnih ljudi, žele da zbroj životnih ostvarenja ipak bude više pozitivan, nego negativan.

Pred tim velikim brojem neregistriranih svetaca stojimo i mi ispunjeni izvjesnom nadom. Jer, svetost je zadatak i sadržaj našeg života. Pozvani smon a svetost. Po krštenju smo i postali sveti u Kristu. Preostaje da to i ostvarimo u svakodnevnom nastojanju. Ne možemo se pohvaliti da smo u tom nastojanju uvijek dosljedni, vjerni. Ipak, današnji nas blagdan potiče da ne klonemo. Da ne zaboravimo na naše opredjeljenje za svetost. Jer, neuspjesi života u tom vidu u sjeni današnjeg blagdana potiču nas da obnovimo svoje sile, da nikad nije kasno, da uvijek moramo počinjati iznova.

Zato je ovo i naš blagdan. Blagdan je to našeg krštenja po kojem smo bitno sveti u Kristu. To je svetost koja je temelj novog života, Kraljevstva Kristova. U toj svetosti zasjat će i istina evanđeoskih obećanja blaženstva. U taj niz blaženstava ulazimo i mi sa svim našim slabostima i slabim nastojanjima. Ne možemo doduše stati uz bok onih velikih svetaca. Ali sjetimo se barem osnovne činjenice naše nade: i oni su postali veliki, jer su blaženstvo Evanđelja našli u malim služenjima, u vjernosti i istini.

Zvezdan Linić

TRIDESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

— *»Učinili ste da se mnogi o Zakon spotiču« (1. čit.)*

— *»Jedan je vaš vođa — Krist« (Evanđ.)*

Kao natpis današnjem misnom bogoslužju mogli bismo staviti riječi: Provoditi u djelo ono što propovijedamo. Pismoznanci i Farizeji su radili upravo protivno; djela im se nisu podudarala s naučavanjem.

Ovu misao imamo izraženu kod Malakije proroka. Ova proročka knjiga (Malaki = moj poslanik) je napisana poslije povratka iz ropstva. Upravljena je protiv zloporabe prigodom uspostave prinošenja žrtava. U tom su griješili posebno svećenici. Starozavjetne svećenike mi zamišljamo redovito kao ljude koji prinose žrtve. Malakija više naglašava poučavanje kao izrazitu dužnost svećenika. Poučavanje je službe svećenika kako Starog tako i Novog zavjeta. Svećenici SZ bili su čuvari Zakona (Tore). Žrtva

i pouka idu uporedo u ekonomiji spasenja i u SZ i u NZ, samo što je u Novom zavjetu uzvišenije žrtva - žrtva Kristova.

U pripj. psalmu (131, 1—3) izraženo je pouzdanje i povjerenje u Gospoda. To je krasno svjedočanstvo pobožnosti »siromaha« (anavim), u Izraelu. Redovito je pripj. ps. kao odgovor na starozavjetno čitanje. Ovog puta on uvodi u poslanicu. Psalmist je smirio svoju dušu onako kao što dijete mirno otpočine na krilu svoje majke. Istu sliku upotrebljava Pavao u poslanici (1 Sol 7—9). On je svojim vjernicima poput majke koja se brine i koja njeгуje svoje dijete.

Pavao se prisjeća svoga misijskog propovijedanja u Solunu i toga kako su obraćenici prihvatili njegovu riječ (1 Sol 2, 7—13). Njegovo propovijedanje je bilo popraćeno dubokim zanimanjem za Solunjane. Nije to bilo nešto nalik onom: Poljubi, pa ostavi! On je od svojih obraćenika zahtijevao da se sasvim i trajno predadu u službu Bogu.

Pavao nije htio nikome biti na teret u zajednici koja se rađa. Radio je danju i noću da bi privrijedio svakidašnji kruh. Bio je šatorar (skēnopoios). Na drugom mjestu on će napomenuti da je kao službenik evanđelja dostojan svoje plaće. No, on je živio iznad onoga što je tražio za druge. Nije se koristio tom povlasticom. Praksa u ovom pitanju bila je raznolika tokom crkvene povijesti. U novije vrijeme pojavili su se npr. svećenici-radnici u Francuskoj, a nešto slično vidimo i kod Anglikanaca. To se ne protivi ni Sv. pismu niti staroj predaji.

Solunjani su primili Pavlovo propovijedanje i njegovih drugova ne kao neku običnu ljudsku riječ, nego — kao što ona to u stvari i jest — kao riječ Božju. Na usta propovijednika govori sam Bog. To od vjernika zahtijeva posluš apostolskom svjedočenju za Isusa Krista a također molitvu da Bog pokrijepi slabe propovjednikove riječi. Božja riječ treba da donese plodove u njihovu životu.

Isus upravlja vrlo oštrem riječi vođama Izraela (Mt 23, 1—12). Prije nego počne žigosati Pismoznance i Farizeje, on se obraća svojim učenicima i opominje ih da se ne vladaju poput narodnih vođa. Badava je, naime, govoriti u Mojsijevo ime, badava je također praviti zakučice u tumačenju Mojsijeva zakona, ako sve to izvire iz slavičnosti ili iz želje da se pokažu Mojsijeva zakona, ako sve to izvire iz slavičnosti ili iz želje da se pokažu religioznima. Pogotovu, ako se njihov život ne podudara ni s riječima Tore ni s njihovim tumačenjem. I svećenici bi se Novoga zavjeta morali prisjetiti:

Poput rabina mi smo čuvari predaje, samo je naša predaja apostolska, dok njihova ide natrag do Mojsija. I mi smo trajno u pogibli da ne provodimo u život ono što sami propovijedamo. Toliko ima u životu Božjih službenika, nažalost, slavičnosti, proračunatosti, jagme za naslovima.

Isus opominje učenike da je on njihov učitelj i auktoritet; njegov Otac je i njihov Otac. U njihovu poslanju ne treba im druga povlastica osim te

da njega nazivlju svojim učiteljem. Nikakav ljudski auktoritet ne može svojatati Učiteljevu jedinstvenu moć i auktoritet.

Malakija prorok (1 14—2, 9—10) upozorava na učinke lošeg primjera što ga pružaju svećenici Staroga zavjeta. Pavao, naprotiv, pokazuje kako primjer kršćanskog života može mnoge dovesti k učestvovanju u božanskom životu Očevu. Krist je sjajan primjer na kojemu nema ni truna licemjerja; zato njegov primjer ima velik učinak. Vjera ne znači samo razumski pristanak uz neku istinu. Božja poruka nije puko ljudsko mišljenje; ona postaje »živom silom među vama koji vjerujete« (1 Sol 2, 13).

Moramo biti neprestano svjesni da naš život sa sobom nosi poruku za narod koji susrećemo. Poruka nije naša. Mi smo tek skromni sluge koji pronose Božju poruku. Ne budimo stoga licemjeri; naša poruka neka bude glasno i jasno izgovorena, ali i potvrđena svakoga dana životom što ga sami provodimo.

TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

— *Mudrost hodi naokolo i traži sebi dostojne (1. čit.)*

— *Mudre djevice uzeše sa svjetiljkama u posudama ulja (Evand.)*

Što se više približavamo svršetku crkvene godine, liturgija poprima sve više eshatološki vid. To je u skladu s predajom, jer je u staro doba Advenat započimao ranije i dulje trajao.

Ulomak iz knjige Mudrosti tvori završetak prvog dijela knjige (Mudr. 6, 12—16). Tema je toga dijela mudrost kao vrata koja vode u besmrtnost. Kontekst je, iako teško vidljiv iz odlomka, eshatološki. Ulomak potiče da treba tražiti mudrost, k njoj je moguće pristupiti (usp. Izr 8). Pisac knjiga sebi prisvaja ime slavnog Salomona. Salomonova je mudrost bila poslovična; ona je biblijskim piscima dozivala u pamet da prava mudrost može doći samo od Boga. Traženje i postizavanje mudrosti opisano je najprobraznijim slikama.

»Nalaze je oni koji je traže« — kakav paradoks! Pisac kao da veli: Čim netko pođe da je traži, već ju je nekako našao. Tako je uvijek s tajnama vjere. Što ih više tražimo, to više u njih poniremo. Mudrost je Božja riječ, Zakon objavljen izraelskom narodu. Inicijativa kao i uvijek, i ovdje dolazi od Boga. I tu vrijedi riječ: »Bez mene ne možete ništa učiniti«.

U pripj. ps. (63/62) govori se o gorljivom traženju Gospodinove volje, i to kako u svetištu tako i izvan svetišta, na svakome mjestu. Duša klikće od radosti svaki put kad susretne Gospoda kao izvor svoje sreće. Budna je misao na njega i danju i noću. Duša se osjeća sigurnom »u sjeni Božjih krila«.

Pavlovi obraćenici dobili su utisak da je drugi Kristov dolazak vrlo bliz i neminovan. No, neki umriješne prije Parusije. Pavao vjernike tješi neka ne budu žalosni i za to navodi razlog: Onako kako je Krist umro i uskrsnuo tako će i vjernici koji umru isto tako ponovno uskrsnuti. Pavao to pokušava potkrijepiti »riječju Gospodnjom«. Da li se izraz odnosi na zemaljskog Isusa (usp. Mk 9, 1) ili je saopćen od uskrslog Krista nekom kršćanskom proroku, tumačitelji se ne slažu.

Utješne su riječi: »Mi ćemo zauvijek biti s Gospodinom« (1 Sol 4, 17). Posljednja je kršćaninova nada kristološka; neće nadživjeti samo neki pojedinac ili pojedinci nego će uskrsnuti na novi život svi koji su krštenjem bili ucijepljeni u Krista. To se ne može zbiti bilo kojim nastojanjem; obnovu će izvesti sam Gospodin, a odnosit će se na čitavi svemir. U svojoj apokaliptičkoj imaginaciji Pavao je vremenski uvjetovan i možda je pre-naglasio skori Kristov dolazak, no on je naglasio istinu koju je isticao i Isus, i to uvijeno, neodređenim riječima. Bitno je to da vjernici ne budu pretjerano žalosni zbog smrti svojih najbližih. Ne smiju biti kao »oni koji nemaju nade«.

U prispodobi o djevicama (Mt 25, 1—13) imade nekoliko zagonetnih pojedinosti. U čiju se kuću polazilo, u zaručnicinu ili zaručnikovu i gdje se održavala gozba? Zašto je zaručnik zakasnio? Da li će gozba započeti poslije pola noći? Da li su djevice bile djeveruše, a ako su to bile, zašto su pratile zaručnika? Činjenica je da mi malo znamo o tadašnjim običajima prigodom sklapanja braka. Da bismo shvatili što ova prispodoba kani izraziti u ustima Isusovim moramo imati na pameti: Oni koji budu čuli poruku o kraljevstvu Božjem, koje se uspostavlja, i na nju odgovore kajanjem i vjerom bit će primljeni kad ono napokon dođe; dočim, oni koji odbiju njegovu poruku, prekasno će uvidjeti svoju pogrešku i promašaj.

Pracrkva je (usp. Lk 13, 25) alegorijski tumačila pojedine elemente ove prispodobe primjenjujući konkretnoj situaciji. Židovska je zajednica naveliko odbijala naviještanje Crkve o Isusu kao Mesiji, dok su ga drugi prihvatili.

Matej na koncu donosi Isusove riječi: »Bdijte, jer ne znate ni dana ni časa« (Mt 25, 13). Ovim riječima prispodoba dobiva na svježini. Podjela mudrih i nesmotrenih djevica postaje podjelom između onih koji vrše Kristove zapovijedi, novog zakonoše Crkve, i onih koji čuju njegove riječi ali ih ne provode u život. Prispodobu trebamo usporediti s onom o talentima i ovcama i jarcima, da bismo uočili dodirne točke.

Mi Kristovu dolasku ne možemo odrediti vrijeme, dolazi kad hoće. Jedno je pak sigurno: Krist mora biti osovina oko koje kruži čitavo naše biće i život. Moramo biti spremni da se s njim susretnemo svakoga trenutka.

TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- *Žena sa strahom Gospodnjim zaslužuje pohvalu (1. čit.)*
- *Gospodar zatraži račun od slugu (Evand.)*

Prošle smo nedjelje razmatrali kako moramo biti spremni na Kristov dolazak, a ove ćemo nedjelje razmatrati kako smo upravljali s darovima koje nam je Bog udijelio.

Lik kreposne žene je krasno opisan, iako je teško uočiti strogu povezanost s drugim današnjim čitanjima. Možda se krije u Izr 31, 31: »Plod joj dajte ruku njezinih.« Ta misao dolazi u prispodobi o talentima. Vidimo pred sobom lik radišne žene i majke (Izr 31, 10—31) koja iskazuje ljubav i prema Bogu i prema mužu u ženidbenom staležu u koju je od Boga postavljena. Donose se dva vida ženine kreposti: vršenje kućnih dužnosti u promicanju prosperiteta i briga oko potrebnih koji učestvuju u plodovima njezine marljivosti. Te kreposti treba pohvaliti više nego njezinu ljupkost. Netko je primijetio: Pokret za emancipacijom žene nije učinio ovaj lik ni- pošto zastarjelim.

Stihovi pripj. psalma (128, 1. 5) koji govore o bogobojaznom mužu stoje u vezi s bogobojaznom ženom iz Izr 31, 31. Ne riše se lik samo nekog pojedinog člana u obitelji; tek napredak čitave obitelji obogaćuje život čitave zajednice. Ljupkost i krepost dobre domaćice nisu ograničene samo na dom nego na čitavu zajednicu, čak i na siromahe. »Siromahu dlan svoj otvara« (Izr 31, 20). Ni kršćanska bračna zajednica ne smije biti usredotočena isključivo na samu sebe, nego se njezin blagoslov ima širiti što više unaokolo.

Slijedeći Gospodinov primjer u njegovim eshatološkim izjavama Pavao potiče vjernike neka budu budni. Dan Gospodnji ne smije ih zateći kao lopov u noći. On će uistinu nahrupiti iznenada.

Pavao možda vjernike podsjeća na neki od svojih ranijih moralnih govora (1 Sol 5, 1—6). On nije ožalošćen zbog ovih obraćenika, jer je njihova izdržljiva strpljivost u patnji već udarila čvrst temelj za dan dolaska Kristova. Pavlu je bilo dovoljno da potpiri plamen koji je već bio zapaljen.

Unatoč toga što Sv. pismo govori da nije poznat dan drugoga Kristova dolaska, tokom kršćanske crkvene povijesti uvijek se našlo pojedinaca koji su točno određivali taj datum, a našlo se također ljudi koji su u to vjerovali. No proricanja se nisu obistinila. Takvi bi zanesenjaci trebali držati pred očima izjave u 1 Sol 5, 1—6; Mk 13, 32 i Dj 1, 8.

Isusovu prispodobu o lopovu koji dolazi noću (Mk 13, 35; Lk 39 sl.) kao da su Solunjani već poznavali (r. 2) — znak da je Pavao prenio više iz pre-daje nego pokazuju poslanice. Navodeći ovu prispodobu Pavao diže nadu u dolazak Kristov visoko iznad znatiželjne spekulacije u egzistencijalni

stav. Kršćani moraju uvijek biti spremni. Pavao naglašava da je svršetak u nekom smislu već došao. Kršćanski su vjernici već djeca svjetla i dana. Imperativ se zasniva na indikativu: Budite ono što već jeste — djeca svjetla i dana! To je Pavlov odgovor nemirnim fanaticima.

Talente sluge upotrebljavaju raznoliko (Mt 25, 14—30). Prispodoba je duga. Vidimo česta ponavljanja. Ona želi kršćanima dozvati u pamet potrebu doživotnog služenja. Kad je Isus izgovarao svoju prispodobu o korištenju talenata, on ju je primijenio na nešto konkretno u svom javnom djelovanju. Možda je osudio židovske vjerske predstavnike. Oni su bili kao onaj treći sluga koji je brižno čuvao predaju u svoj njezinoj čistoći, i to u tolikoj mjeri da su izgubili otvorenost za nove stvari i na koncu odbili Isusovu poruku.

U ranoj kršćanskoj zajednici prispodoba je dobila moralnu primjenu. što se vidi iz načela: »Onome koji ima, još će se dati neka ima u izobilju, a od onoga koji nema, oduzet će se i ono što ima« (Mt 25, 29). Gospodar je izjednačen s Kristom, njegov odlazak s Uzašašćem na nebo, a odugovlačenje njegova povratka s odugovlačenjem njegove parusije. Riječi: »Uđi u radost gospodara«. Znače da je nagrada učestovanje u mesijanskoj gozbi.

Iako su nam talenti darovani od Boga, mi smo odgovorni za to kako ih upotrebljavamo. Treba jednom položiti račun upravljanja.

POSLJEDNJA NEDJELJA KROZ GODINU

BLAGDAN KRISTA, KRALJA SVEGA STVORENJA

— *On treba da kraljuje*

Uzašašće je za Isusa Krista bilo uvodni čin njegova konačnoga eshatološkog kraljevstva. Njegovu neprekidnu nebesku vladavinu između Uzašašća i njegova povratka obilježava postepeni poraz sila zla. On mora kraljevati dok ne budu svi neprijatelji podloženi njegovim nogama. Današnja misna čitanja, posebno poslanica, to potvrđuju.

Slušamo Ezekielovo proroštvo (pogl. 34) iz vremena Babilonskog sužanjstva. Prorok se diže protiv Judinih kraljeva prije ropstva koji su bili loši pastiri. Stoga Gospodin kani uzeti brigu i vodstvo nad svojim narodom. On će tražiti i dovoditi natrag zalutale i izgubljene ovce. Monarhija više neće biti uspostavljena nego teokracija, tj. izravna Božja vladavina. Novi David bit će pastir i vođa među njima. Krist je posrednik između naroda i Boga kao pravi i istinski knez i pastir. U Isusu Kristu napokon će se obistinuti ono što veli prorok Ezekiel.

Istu ideju o Bogu kao pastiru ima i pripj. ps. 23/22. Tu je izražena intimna veza i sve blago što ga primaju ovce od svoga zakonitog pastira. Psalam je tako obojen da spada jednako u Stari kao i Novi zavjet.

Prema sv. Pavlu Kristovo će kraljevstvo biti ograničenog trajanja. On kraljuje »dok ne podloži sve neprijatelje pod noge svoje« (1 Kor 15, 25). Zamijenit će ga na koncu kraljevstvo Božje kad Krist bude predao kraljevstvo Ocu.

Uvijek je iskrsavalo pitanje: Koliko će trajati Kristovo kraljevstvo? Na navedene se riječi pozivlju hilijasti i milenaristi. Temelj im je Otkr 20. Knjiga Otkrivanja govori o prvom i drugom uskrsnuću. Na prvom uskrsnuću uskrsnut će samo vjernici kršćani i kraljevat će s Kristom 1000 godina (milenarizam). Za ovim ima slijediti drugo, opće uskrsnuće. 1 Kor tumače pomoću Otkr 20. No to je tumačenje neodrživo s dva razloga. Prvo, ono uzimlje događaje u Otkr kao nešto sukcesivno umjesto kao raznoliki opis istog događaja. Drugo, ono tumači alegorijski Otkr i 1 Kor.

Iz 1 Kor slijedi da je Kristovo kraljevstvo inaugurirano Uskrsnućem i Uzašašćem (1 Kor 15, 20. 27) i da je određen da traje do drugog dolaska (rr. 23—24). Kristovo se kraljevstvo odvija istovremeno s razdobljem Crkve. »U kronološkom vidu (ne u prostornom) kraljevska se vladavina Kristova podudara potpuno s Crkvom.« (O. Cullmann). Važno je zabilježiti da je Kristovo kraljevstvo razdoblje trajnog vojevanja s »neprijateljima« koji će biti podložni njegovim nogama. »Sadašnje Kristovo kraljevstvo nije razdoblje mira nego slavnog vojevanja« (H. L. Goudge).

Dok traje Kristovo kraljevstvo i razdoblje Crkve Bog ne djeluje u odnosu na svijet izravno nego preko Krista. To znači da je svaki čin što ga on čini u odnosu na svijet ili Crkvu produžetak onog čina što ga je jedanput zauvijek izveo povijesni događaj Isusa Krista. Kad bude Kristovo otkupiteljsko djelo privedeno kraju, Božji će odnos prema otkupljenom svemiru postati izravnim.

Kod evanđelista Mateja čitamo da će na svom povratku Sin čovječji »sjesti na prijestolje slave svoje« (Mt 25, 31). Ovaj je ulomak prikladan vrhunac njegova evanđelja, budući da je on najjasnija izjava što je evanđelist čini o nadpojavnj moći Isusa Krista. On sjeda sada za sud ali u božanskoj slavi s anđelima; on sada sjedi iznad vladara ove zemlje.

Tada će uslijediti dioba jaraca od ovaca. Preko dana jarci i ovce pasu ispremiješani. Po noći pastiri ih odvajaju jer jarcima treba sklonište od studeni, dok su ovce dovoljno jake da izdrže čitavu noć (J. Jeremias). Kako su ovce bijele a jarci crni, njihova dioba može uključivati čin suda koji je lako primijeniti na kraljevstvo Božje. Kriterij je suda jednostavan i odlučan: »Što god učiniste jednome od ove moje najmanje braće, meni učiniste« (Mt 25, 40). Bit će spašeni oni koji su imali pravu bratsku ljubav, oni koji su pomagali bližnjima u gladu, žeđi, kad su banuli kao stranac. kad su bili goli, bolesni, utamničeni.

Ezekielov pastir — kralj je također sudac. Misao je jasnije izražena u Evanđelju. Ne radi se tu o pukom legalizmu. Mi smo oni koji sudimo sebe vlastitim životom što ga provodimo. Čas je da se zapitamo kakav je bio naš odnos prema Kristu Kralju svih vjernika i čitavoga svemira? I kako smo podaništvo prema njemu izražavali svojim djelima? Ako treba učiniti i ozbiljniji preokret, učinimo ga! I usmjerimo svoj život prema njemu.

GODINA — B

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA

— *Rorate caeli desuper*

— *Obogaćeni svakom riječju i svakom spoznajom*

Tema buduće eshatologije — kršćanska nada u konačno dovršenje povijesti — dominira završnim nedjeljama liturgijske godine i postiže svoj vrhunac u 1. nedjelji Došašća. U slijedeće tri nedjelje postepeno prevladavaju druge teme: priprema za slavljenje Božića i prvog Mesijina dolaska.

Ulomak iz 1. čitanja (Iz 63, 7—64, 11) neki smatraju »jednim od biserja Biblije«. Prognanici su se vratili iz progonstva s velikom nadom u obnovu. Međutim, kao da se od svega toga nije ništa dogodilo. Hram još leži u ruševinama: »Dom, svetinja naša i ponos naš, u kom te oci naši slavljahu, ognjem izgori, i sve su nam dragocjenosti opljačkane« (Iz 64, 10).

To je povijesni kontekst jadikovke. Pjevač ispovijeda svoje grijehе i grijehе svoga naroda za koje se uvjerio da su uzrok odgađanja obnove u Jeruzalemu: »Sva pravda je naša kao haljine okaljane« (64, 5). Pjevač mnogo prije Pavla uviđa da su sve čovjekove kreposti okaljane grijehom. Zato on vapi Gospodina neka posreduje: Oh da razdereš nebesa i siđeš... pred licem tvojim tresla bi se brda, pred tobom bi drhtali narodi« (Iz 63, 19). Ove su se riječi duboko uvriježile u svijest prvih kršćana; *rorate caeli desuper* znali su svi napamet u Srednjem vijeku.

Pripj. ps. (80, 1—18) je jadikovka zajednice, vrlo je sličan 1. čitanju i zgodno ga tumači i popunja. Čujemo krik za Božjim posredovanjem u nevolji i životnoj stisci. Bogu se upućuju prošnje da dođe i da pruži pomoć svom stvoru, čovjeku (= sinu čovječjem). »Čovjek desnice tvoje« izraelski je kralj; on je idealno utjelovljenje i predstavnik čovječanstva. Iako ne postoji izravna veza između ovoga lika i Davidova sina čovječjeg, moguće je psalmu dati kristološko tumačenje, jer se daje ulomak koji se odnosi na zemaljskoga kralja prenijeti na mesijanskoga kralja. U tom slučaju »čovjek tvoje desnice« i »Sin čovječji« postaju natuknicom na Krista. Bogu se upravlja molba neka učini zahvat šaljući svoga Mesiju. U tom smislu psalam je vrlo prikladan za vrijeme Došašća.

Pavao zahvaljuje Bogu (1 Kor 1, 3—9) na svemu onom što su vjernici primili njegovim djelovanjem. To je ujedno *captatio benevolentiae*. Kasnije će Pavao ozbiljnije zaokrenuti svoju poslanicu i govoriti o manama koje su se uvukle među vjernike. Apostol zahvaljuje na tolikim karizmatским darovima koji se očitovaše u Korintskoj zajednici. Iako će kasnije govoriti i o zloporabama, darovi su po sebi izvrstan Božji poklon prvim vjernicima.

Oni su obogaćeni u »svakoj riječi i svakom spoznanju« (r. 5). Unatoč te spoznaje Pavao svoje vjernike podsjeća da imaju čekati na objavljenje Gospodina Isusa Krista. Njima je stoga potreban oslonac da ustraju do kraja. O porabi i zloporabi karizmatskih darova Pavao će govoriti kasnije u istoj poslanici. Zasada oni ne oskudijevaju ni u jednom daru.

Evandjelje prve nedjelje Došašća ne počinje prvim poglavljem nego eshatološkim materijalom sinoptičke apokalipse. Ova apokalipsa kod triju sinoptika završava nizom eshatoloških prispodoba. Današnja prispodoba govori o kućedomaćinu koji povjerava poslove svojim slugama, posebno vrataru, i koji je otputovao i ostavio svoju kuću. Vrataru je zapovjedio neka bdije. Razlog je: Ne zna se kad će se kućedomaćin vratiti, da li uvečer ili o ponoći, da li za prvih pjetlova ili ujutro.

Ove riječi pogađaju jednako izraelske duhovne vođe, učenike, mnoštvo koje je slušalo Isusa kao i nas današnje vjernike. Ovim pobudnim riječima Isus je ujedno krijepio učenike jednako kao i nas da izdržimo u kušnjama koje nas zalijeću.

Naglasak je stavljen na iščekivanje Božjega zahvata. Ova se tema provlači kroz sva tri čitanja. No ipak postoji razlika. U čitanju Staroga zavjeta nade su ostale neispunjene. Možda nisu bile ispunjene ni nade prvih zagriženih vjernika. I jedni i drugi mogli su moliti: »Oh da razdereš nebo i siđeš dolje...«

U Markovu evandjelju su sačuvane krasne Isusove riječi — ako već nisu tumač prvotne Crkve —: »Što govorim vama, to govorim svima« (Mk 13, 37).

O. Franjo Carev

O G L A S

Dr. Ante Sekulić, DREVNI BAČ, Split 1978, str. 120. Uredništvo zbornika »Kačić« nedavno je pokrenulo novi znanstveni niz »Knjižnica zbornika 'Kačić' — monografije, dokumenti, građa...« u kojem je ovo prvi broj toga niza. Monografija je rađena na arhivskim materijalima i brojnoj literaturi. Treba spomenuti da je već car Justinijan 535. god. biskupiju u Baču podložio metropolitu u današnjem Skoplju. Bač je dao ime i cijeloj pokrajini Bačkoj. Iz toga se može vidjeti nekadašnje njegovo značenje. Razumljivo je da je opširnije obrađena kasnija povijest grada. — Trobojna naslovna stranica, ilustirano, značajni prilozi, tumač manje poznatih riječi, sažetak na njemačkom jeziku, kazalo osobnih i zemljopisnih imena. — Cijena: broširano: 100 din, tvrdi uvez s ovitkom i zlatotiskom: 150 din. — Narudžbe: Franjevački samostan, 21240 Bač, ili: Uredništvo »Kačića«, 58320 Sinj, A. Jonića 1.